

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**
Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини»
Кафедра екології та зоології

Заступник директора
з науково-педагогічної роботи
Тетяна МАРИНЕНКО
«23» 06 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗАПОВІДНА СПРАВА

для студентів

галузь знань	<u>10</u>	<u>«Природничі науки»</u>
спеціальність	<u>101</u>	<u>«Екологія»</u>
освітній рівень	<u>бакалавр</u>	
освітня програма	<u>«ЕКОЛОГІЯ»</u>	
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>	

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	VI
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Анатолій ПОДОБАЙЛО, к.б.н., доц. кафедри екології та зоології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник (и): Анатолій Віталійович Подобайло, к.б.н., доцент кафедри екології та зоології

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. зав. кафедри екології та зоології

_____ (Анатолій ПОДОБАЙЛО)
(підпис)

Протокол від «16» травня 2022 р. за № 15

Схвалено науково-методичною комісією

ННЦ «Інститут біології та медицини»

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол від «23» 06 2022 року за № 5

Голова науково-методичної комісії _____ (Наталія СКРИПНИК)

«23» 06 2022 року

---

1. Мета дисципліни – формування наукових знань, умінь та навичок з заповідної справи.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

1. Знати – основи екології та неоекології, правознавства, соціології, математики.

2. Вміти – здійснювати аналізи і інтерпретацію результатів досліджень біологічного та ландшафтного різноманіття.

3. Володіти елементарними навичками – роботи з довідковою літературою, робота з ПК.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна «Заповідна справа» є складовою циклу обов'язкових дисциплін освітньої програми «Екологія» підготовки здобувачів освітнього ступеню бакалавр за спеціальністю 101-Екологія. Вона спрямована на формування знань та навичок у студентів в галузі територіальної охорони природи.

4. Завдання (навчальні цілі):

Згідно вимог Стандарту вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 10 «Природничі науки», спеціальність 101 – «Екологія») дисципліна забезпечує набуття студентами таких *компетентностей*:

інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;

фахових:

ФК17. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства;

ФК21. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі;

ФК26. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Програмними результатами навчання є: ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами; ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду; ПР16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі; ПР20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства; ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; ПР23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

Основними завданнями дисципліни є формування у майбутніх фахівців:

1. Навичок визначати необхідність заповідання окремих територій та об'єктів;

2. Знання для оптимізації мережі заповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

3. Вмінь з раціональної організації та оптимізації заповідної території; проведення теоретичних та практичних досліджень на заповідних територіях.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (згідно освітньої програми) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати особливості режиму різних категорій територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Лекція	Модульна контрольна робота 1, 2; оцінювання усних відповідей/доповнень; іспит	30
1.2	Знати нормативно-правову базу у сфері заповідної справи	Лекція	Модульна контрольна робота 1, 2; оцінювання усних відповідей/доповнень; іспит	30
2.1	Вміти проектувати нові об'єкти природно-заповідного фонду	Практичні заняття	Модульна контрольна робота 1, 2; оцінювання усних відповідей/доповнень; оформлення результатів практичних занять; іспит	15
2.2	Вміти реалізовувати природоохоронні заходи на територіях природно-заповідного фонду	Практичні заняття	Модульна контрольна робота 1, 2; оцінювання усних відповідей/доповнень; оформлення результатів практичних занять; іспит	15
3.1	Розробляти плани дій зі збереження окремих видів чи угруповань на територіях природно-заповідного фонду	Практичні заняття	Модульна контрольна робота 1, 2; оцінювання усних відповідей/доповнень; оформлення результатів практичних занять; іспит	5
4.1	Планувати та здійснювати наукові дослідження на територіях природно-заповідного фонду	Самостійна робота	Модульна контрольна робота 1, 2	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання:

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (за освітньою програмою)						
	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.	+	+		+		+
ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.	+	+			+	+
ПР16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.			+			
ПР20. Формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.			+	+	+	
ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.	+	+	+			
ПР23. Впроваджувати природоохоронні заходи та проекти.			+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Модульна контрольна робота 1 – РН 1.1–4.1 (блок тем ЗМ 1)
– 20 балів / 10 балів.
2. Модульна контрольна робота 2 – РН 1.1–4.1 (блок тем ЗМ 2)
– 20 балів / 10 балів.
3. Оформлення результатів практичних занять – 2.1–3.1 – 5 балів / 2,5 балів.
4. Усні відповіді - РН 1.1–3.1 – 10 балів / 5 балів.
5. Доповнення - РН 1.1–3.1 – 5 балів / 2,5 балів.

- підсумкове оцінювання: у формі іспиту

Підсумкова оцінка з освітнього компонента, підсумковою формою контролю за яким встановлено іспит, в цілому визначається як сума оцінок (балів) за всіма успішно оціненими результатами навчання під час семестру (оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються) та оцінки, отриманої під час іспиту.

Формою проведення іспиту є тестова контрольна робота. Результатами навчання, які оцінюються в тестовій контрольній роботі, є РН 1.1–3.1. Максимальна кількість балів, яка може бути отримати здобувачем освіти під час іспиту, становить 40 балів за 100 бальною шкалою.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни, оцінка за екзамен не може бути меншою 24 балів.

Перескладання семестрового контролю з метою покращення позитивної оцінки не допускається.

- умови допуску до підсумкового іспиту:

Обов'язковою умовою допуску до іспиту є відпрацювання всіх практичних робіт та написання модульних контрольних робіт. Здобувач освіти не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Модульні контрольні роботи 1 і 2 проводяться по завершенні тематичних лекцій з змістових модулів 1 і 2 відповідно, оцінювання оформлення результатів практичних занять – під час проведення тематичних практичних робіт змістового модуля 2. Оцінювання усних відповідей та доповнень проводиться упродовж семестру під час проведення лабораторних робіт.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ лекції	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин			
		Лекції	Практ.	С/Р	Конс.
1	2	3	4	5	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 «Збереження біорізноманіття»					
1	Історія та сучасний стан природно-заповідного фонду України.	4	2	-	—
2	Законодавство у сфері природно-заповідної справи.	-	-	12	-
3	Теоретичні основи збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.	4	2	-	—
5	Вітчизняні та міжнародні списки раритетних видів та їх використання в практиці охорони природи.	2	2	-	—
6	Міжнародні природоохоронні конвенції, стороною яких є Україна.	-	-	10	-
7	Концепція мінімальної життєздатної популяції. Дизайн природоохоронних територій.	4	1	-	—
Модульна контрольна робота 1			1		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 «Дизайн природоохоронних територій та об'єктів»					
9	Проектування нових об'єктів природно-заповідного фонду	4	2	-	—
10	Методика розробки положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду України.	-	-	13	-
11	Методика оголошення заказників та пам'яток природи.	4	2		—
13	Методи збору погоджень органів місцевого самоврядування, землекористувачів та землевласників.	2	2	-	—
14	Літопис природи як основна науково-дослідна тема заповідників та національних парків.	-	-	10	-
15	Методика розробки планів дій зі збереження раритетних видів та середовищ мешкання.	4	1	-	—
Модульна контрольна робота 2			1		
Консультація					1
Всього		28	16	45	1

Загальний обсяг годин	– 90 годин , в тому числі:
Лекцій	– 28 години
Практичних	– 16 години
Самостійна робота	– 45 годин
Консультації	– 1 години

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. / За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: 2003. – 306 с.
2. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання. – Ужгород: підприємство “Ліра”, 2002. – 312 с.
3. Подобайло А.В., Яненко В.О. Охорона природи: Навчальний посібник до курсу «Охорона природи». – К.: ТОФІ КІМЕ, 2014. – 208с.
4. Попович С. Ю. Природно-заповідна справа: навч. посібник . – К.: Арістей, 2007. – 480 с.

Додаткові:

1. Кукурудза М.М. Менеджмент національних парків: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 127 с.
2. Програма дій "Порядок денний на ХХІ століття" / Переклад з англ. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
3. Розбудова екомережі України (за ред. Ю.Р.Шеляг-Сосонка). – К., 1999. – 127 с.
4. Фауна України: охоронні категорії. Довідник / О.Годлевська, І.Парнікоза, В.Різун, Г.Фесенко, Ю.Куцоконь, І.Загороднюк, М.Шевченко, Д.Іноземцева; ред. О.Годлевська, Г.Фесенко. – Видання друге, перероблене та доповнене. – Київ, 2010. – 80 с.
5. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А.Акімова. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
6. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П.Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.